

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

2007. OKTÓBER 24–25-I, 439. PLENÁRIS ÜLÉS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: Zöld könyv – Európai Kutatási Térség: új perspektívák

COM(2007) 161 final

(2008/C 44/01)

2007. április 4-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban: *Zöld könyv – Európai Kutatási Térség: új perspektívák*.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2007. október 4-én elfogadta véleményét. (Előadó: Gerd WOLF.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2007. október 24–25-én tartott 439. plenáris ülésén (az október 24-i ülésnapon) 107 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás és ajánlások

1.1 Az EGSZB halaszthatatlannak tartja az európai kutatás és fejlesztés (K+F) érdekében tett eddigi intézkedések egyértelmű megerősítését, valamint az ehhez szükséges keretfeltételek javítását és a pénzügyi feltételek megteremtését.

Az ütőképes közösségi, nemzeti és ipari kutatási és fejlesztési programok mellett egy európai kutatási és fejlesztési belső piacra van szükség ahhoz, hogy az Európai Közösségben rejlő és kiépi-tendő potenciált jobban kiaknázhassuk és felszabadíthassuk. Ez az Európai Kutatási Térség.

1.2 Ezért az EGSZB örömmel veszi az Európai Bizottságnak az Európai Kutatási Térség erősítésére és továbbbépítésére irányuló szándékát. A megnevezett célok teljes mértékben helyesek és támogatásra érdemesek, mindazonáltal kiegészítésre és egyes esetekben pontosításra vagy helyesbítésre szorulnak.

1.3 Az EGSZB támogatja azt a célt, amely szerint a kutatók számára vonzó európai munkaerőpiacot kell létrehozni, amely emellett lehetővé teszi és jutalmazza a mobilitást. Előtérben állnak a szerződések megfogalmazását, a vonzó bérszintet, az európai szinten átvihető szociális biztonságot/szolgáltatásokat és a családi összetartást érintő kérdések. Ezen a téren mindenképp előtérben kell állítani a tagállamokban tapasztalható igen nagy hiányosságokat! Ezért az EGSZB különösen a tagállamokhoz és az egyes szociális partnerekhez fordul a kéréssel, hogy szüntessék meg az ilyen hiányosságokat, és főként a fiatal kutatóknak is vonzó, a

kiemelkedően tehetséges diplomások egyéb karrierlehetőségeivel versenyezni tudó szakmai lehetőségeket kínálnak. Így egyre több fiatal lesz hajlandó arra, hogy energiáját és idejét egy megfelelő, nagyon igényes és szelektív tanulmányba fektesse, és ezáltal hozzájáruljon a jól képzett tudományos-technológiai szakemberek és diplomások fenyegető hiányának megszüntetéséhez Európában.

1.4 Az EGSZB támogatja az Európai Tanács által meghatározott barcelonai célt. Az eddigi döntések alapján a Közösség azonban csak mintegy 2 %-os arányban (tehát mindössze ötvened részben!) járulna hozzá a barcelonai célkitűzés értelmében összességében előirányzott kutatási és fejlesztési beruházásokhoz. Ennél fogva a barcelonai cél elérésére irányuló messze-menően legkomolyabb politikai kötelezettség a tagállamokat, a gazdasági kötelezettség pedig az ipart terheli. EGSZB ezért mindenekelőtt a Tanácshoz, az Európai Parlamenthez és a tagállamokhoz fordul ajánlásaival, arra kérve őket, hogy a maguk részéről tegyenek meg minden lépést annak érdekében, hogy az európai kutatás és fejlesztés újból a világ élvonalába kerüljön, és hozzájáruljon az ehhez szükséges intézkedésekhez.

1.5 Az EGSZB megismétli ajánlását, amely szerint az Európai Közösségnek az összességében előirányzott K+F-ráfordításokhoz nyújtott hozzájárulása legalább 3 %-ra növekedjen annak érdekében, hogy ezáltal növekedjen a közösségi kutatástámogatás ösztönző hatása a szükséges tagállami és ipari kutatási beruházásokra; emellett a strukturális alapok eszközeinek egy része a

K+F területét érintő infrastrukturális intézkedésekre irányuljon, és bővüljenek az EBB általi támogatás lehetőségei. A sokáig alulértékelt, súlyos éghajlati és energiagondok miatt ez az ajánlás egyre sürgetőbb.

1.6 Az EGSZB támogatja a világszínvonalú tudományos-technológiai kutatási infrastruktúrák létrehozásának célját, amely infrastruktúrákat azonban ezt követően tartósan és megbízhatóan támogatni is kell. Sikerük és ésszerűségük alapfeltétele a megfelelő tagállami intézetek és egyetemi csoportosulások részvétele, valamint a műszaki projektek esetén az ipar elkötelezett szerepvállalása. Csak egy ilyen hálózat révén jöhet létre összefüggő rendszer és európai többletérték.

1.7 Az EGSZB támogatja azt a célt, amely szerint a kutatóintézeteket mint a kutatás és fejlesztés alapvető központjait – valamint az őket összefogó szervezeteket is – meg kell erősíteni. Ezeknek az intézeteknek a hosszabb távú tervezés megbízható lehetőségére, megfelelő felszereltségre és elegendő döntéshozatali szabadságra van szükségük. Feltétel a nagyobb mértékű saját felelősség a forrásfelhasználásban, az elegendően magas részesedés az alapfinanszírozásban, a projektek összfinanszírozása, az éves költségvetés hordozhatósága, a kutatásban és oktatásban dolgozók haladást bénító, túlzott adminisztrációs terheinek csökkentése, valamint az ösztönzés és a csúcsteljesítmény támogatása további kutatási források versenyfelhívásos elosztása révén.

1.8 Az EGSZB szerint a közös technológiai kezdeményezések és a technológiai platformok alapvető eszközök annak érdekében, hogy a stratégiaileg fontos kutatási területeken technológiai innovációk szülessenek. Az ehhez szükséges – az állami és a magánszektor, valamint a közös kutatási programok közötti – partnerségek esetében is biztosítani kell a kis- és középvállalkozások (kkv-k) megfelelő részvételét. Az Európai Technológiai Intézet (ETI) még létrehozandó tudás- és innovációs közösségeinek az itt gyűjtött tapasztalatokra kell támaszkodniuk. Az ERA-Net és a CORNET projekttel, valamint az EUREKA-klaszterekkel szerzett tapasztalatok szintén értékes hozzájárulást jelenthetnek.

1.9 Az EGSZB támogatja a célt, hogy az Európai Kutatási Térség nyissa meg kapuit a világ felé. Ehhez azonban döntő feltétel saját vonzereje: a feladatot csak akkor tekinthetjük megoldottnak, ha a napjainkban sajnálattal tapasztalt agyelszíváson nemcsak mennyiségi, hanem – a világ leginkább teljesítőképes és sikeres kutatói vonatkozásában – minőségi értelemben is sikerül felülkerekedni. Ehhez azonban minden fontos összetevőnek rendben kell lennie: a színvonalnak, a felszereltségnek, a munkafeltételeknek, a politikai keretfeltételeknek, a kibontakozási lehetőségeknek és a mozgástérnek, a személyes jövedelemnek és a társadalmi elismerésnek.

1.10 Az EGSZB támogatja a *nyílt koordinációs módszert*, amely segítségével a koherencia és az optimális európai kutatási politika megalkotása érdekében értékeli a tagállamok megfelelő

politikáit és stratégiai céljait és átadják tapasztalataikat. Elvetendő ugyanakkor, hogy az általános egységesítés zászlaja alatt az európai kutatást részletekbe menően és a kutatóintézetek vagy cégek munkájába beleavatkozva felülről (*top-down*) koordinálják. Ezért nem szabad azt a benyomást kelteni, hogy az Európai Bizottság az európai kutatás központi irányítására törekszik. Inkább a közösségi keret, a tagállami önállóság, valamint az intézményi és személyes kezdeményezés és alkotóképesség közötti egyensúly a fontos. Csak a módszerek, kiindulópontok és a témaválasztás pluralizmusából születhetnek meg a legjobb eredmények, eljárások és innovációk.

1.11 Az EGSZB ismételten felszólít a bürokrácia leépítésére. Ezért azt javasolja, hogy az Európai Bizottság jövőbeli napirendjére további fontos politikai célként tűzze a *bürokrácia leépítését*. Ez azt jelenti, hogy a tagállamokkal és a kutatóintézetekkel közösen olyan koncepciókat kell kidolgozni, amelyek segítségével egyszerűsíthetők és a feltétlenül szükségesre csökkenthetők az európai, országos, regionális és intézményi szintű jelentési kötelezettségek, kérelmezési, jóváhagyási, értékelési és engedélyezési eljárások. Ugyanis egyelőre még a kiváló teljesítmény támogatásáért folytatott verseny is csak növeli a kutatók bürokratikus terheit. Igen fontos tehát, hogy a leépítés és egyszerűsítés révén összességében vállalható megoldás szülessen. Az egyesek hibás magatartásától való félelem nem vezethet az összes kutató munkájának túlszabályozásához és megbénításához.

1.12 Az EGSZB szükségesnek tartja, hogy a támogató szervezetekben, különösen az Európai Bizottságban tudományos területen bizonyítottan kiváló szakértő tisztviselők működjenek közre, akik igen jól, huzamos ideje és tartósan ismerik az adott szakterületet, annak sajátosságait és specifikus „köröit”. (A rendszeres állásrotáció [*job rotation*] ebben az esetben kontraproduktív!).

1.13 Az EGSZB azt ajánlja, hogy a tudásalapú európai társadalom létrehozása céljából az Európai Kutatási Térség egészüljön ki egy *Európai Tudástérrel*. Ehhez minden polgár részére alapos, széles körű képzés szükséges, amelyet a tudósok és mérnökök részére minőségi szakképzéssel kell kiegészíteni. Ehhez kapcsolódik a megfelelő „tudásmenedzsment” is. A kutatás és fejlesztés az új tudást a már meglévő tudásra alapozva építi.

1.14 Az EGSZB világos és egyértelmű szabályozás kialakítását ajánlja a közösségi K+F-támogatási és –koordinációs eszközökre vonatkozóan, beleértve a Bizottság számára rendelkezésre álló összes K+F-célú támogatási és koordinációs eszköz és típus összefoglaló kimutatását. A kimutatásból annak is ki kell derülnie, hogy az egyre szaporodó lehetőségek céljukat tekintve még mindig elegendően világosak-e, elkülöníthetőek-e egymástól, és vajon továbbra is áttekinthetőek és kezelhetőek mind a lehetséges felhasználók, mind az Európai Bizottság tisztviselői számára – vagy netán átrendezésre szorulnak.

1.15 A zöld könyvben említett témák közül számosat több oldalról kell megvizsgálni. Ennek és további szempontoknak a vonatkozásában az EGSZB utal véleménye teljes szövegére.

2. Az Európai Bizottság közleménye

2.1 Az európai bizottsági közlemény háttérében a jelenleg érvényben lévő hetedik kutatási és fejlesztési (K+F) keretprogram, az ehhez kiválasztott kutatási témák (úgynevezett egyedi programok), a rendelkezésre álló eszközök, valamint a részvételi szabályok már lezajlott vitája és elfogadása áll. Ennél fogva jelenlegi közleményében az Európai Bizottság már nem a kutatási tartalmakra, hanem kizárólag az Európai Kutatási Térség stratégiájának céljaira összpontosít.

2.2 Ennek érdekében rövid történelmi áttekintés után összefoglalja, majd a jelenlegi helyzet ismeretében megvitatta, felülvizsgálja és az új körülményekhez igazítja az Európai Kutatási Térség feladatait és céljait. A közlemény kiindulópontja az európai kutatás és fejlesztés jelentősége a lisszaboni stratégia szempontjából, valamint versenyképességének kérdése a globális környezetben.

2.3 Különleges feladatként és célként a következő pontokat emeli ki:

- **a kompetens kutatók mobilitásának fokozása** az intézmények, szakterületek, ágazatok és országok között,
- **világszínvonalú kutatási infrastruktúra**, amely – különösen az elektronikus kommunikációs infrastruktúra új generációinak köszönhetően – integrált, hálózatba szerveződik és hozzáférhető Európa és a világ kutatócsoportjai számára,
- **kiváló kutatóintézmények**, amelyek eredményes állami-magán együttműködés és partnerségek részesei, és a „kutatási és innovációs klaszterek” – ideértve a „virtuális kutatási közösségeket” is – magját alkotják, elsősorban interdiszciplináris területekre szakosodnak és az emberi és a pénzügyi erőforrások kritikus tömegét vonzzák magukhoz,
- **eredményes tudásmegosztás** különösen a közfinanszírozású kutatás és az ipar között, valamint a nyilvánossággal általában,
- **megfelelően koordinált kutatási programok és prioritások** nemzeti, regionális és európai szinten,
- az Európai Kutatási Térség **megnyitása a világ felé**.

2.4 A dokumentum összefoglalja az eddig elért eredményeket, és ezekre alapozza az EKT konszolidációjára és továbbépítésére irányuló, jövőbe mutató intézkedéseket. A mostani uniós kutatási keretprogramot az Európai Bizottság kifejezetten

ezen intézkedések támogatására dolgozta ki. A keretprogram költségvetése lényegesen nagyobb lett, bár nem akkora, amekkorát az Európai Bizottság eredetileg javasolt (és az EGSZB ajánlott). A hetedik keretprogrammal (2007–2013) összefüggésben indított új kezdeményezések, így az Európai Kutatási Tanács, hatást gyakorolhatnak az európai kutatás összképére. A jövőben létrehozandó Európai Technológiai Intézet szintén hozzájárulhat a világszínvonalú „tudás- és innovációs közösségek” megteremtéséhez.

2.5 Az Európai Bizottság egyben rámutat, hogy – nézete szerint – melyek a felszámolandó gyenge pontok. Hogy néhányat említsünk (rövidítve):

- a kutatók karrierlehetőségei még mindig behatároltak,
- a vállalkozások számára gyakran okoz nehézséget a kutatóintézetekkel való együttműködés,
- a nemzeti és a regionális kutatásfinanszírozás jobbra továbbra is koordináció híján van,
- a nemzeti szintű reformokból gyakran hiányzik az európai perspektíva és a koherencia.

2.6 A zöld könyv további elemeire az EGSZB alábbi megjegyzéseiben tér ki.

2.7 Annak érdekében, hogy a zöld könyv alapján széles körű vitát ösztönözzön, az Európai Bizottság a dokumentumban 35 konkrét kérdést fogalmazott meg. Az Európai Parlamenttől, a Tanácstól, az EGSZB-től, a Régiók Bizottságától, a tagállamoktól, valamint a kutatóktól és kutatóintézetektől várt válaszokat előreláthatólag 2008-ban építi bele az intézkedésvajaslathoz. Számos kérdést közvetve megválaszolunk a 3. fejezetben. Néhány speciális kérdésben a 4. fejezetben foglalunk állást.

3. Általános megjegyzések

3.1 **A tudományos kiválóság jelentősége.** Az EGSZB több alkalommal ⁽¹⁾ utalt arra, hogy a tudományos és műszaki csúcsteljesítmény, valamint annak versenyképes gazdasági erőként történő alkalmazása döntő feltétele annak, hogy ne veszélyeztessük az európai szociális modellt és jövőnk a globális környezetben.

Ezért halaszthatatlan az európai kutatás és fejlesztés érdekében tett eddigi intézkedések megerősítése, az ehhez szükséges politikai prioritások megállapítása, valamint a szükséges keretfeltételek javítása és a pénzügyi feltételek megteremtése. Fontos a versenyelv alkalmazása a kiválóság kritériuma alapján. A szükséges állami támogatások szabályairól az EGSZB már több ízben kifejtette álláspontját ⁽²⁾.

⁽¹⁾ HL C 256., 2007.10.27.

HL C 325., 2006.12.30., 16. o.

⁽²⁾ HL C 325., 2006.12.30., 16. o.

3.2 Európai kutatási és fejlesztési belső piac. Az ütőképes közösségi, nemzeti és ipari kutatási és fejlesztési programok mellett európai kutatási és fejlesztési belső piacra van szükség ahhoz, hogy az Európai Közösségben rejlő és kiépítendő potenciált jobban kiaknázhassuk és felszabadíthassuk. **Ez az Európai Kutatási Térség.**

3.3 Elvi támogatás. Ezért az EGSZB örömmel veszi az európai bizottsági zöld könyvben nyilvánított szándékot, amely az Európai Kutatási Térségnek egy összességében előre-mutató fejlődés folytatásaként tekintendő konszolidálására, erősítésére és továbbépítésére irányul. A szándékban az EGSZB korábbi ajánlásainak fontos elemeit is viszontlátja ⁽³⁾. Az Európai Bizottság által megnevezett célok helyesek, a kapcsolódó javaslatokat pedig messzemenően alkalmasnak és támogatásra érdemesnek tartjuk, mindazonáltal kiegészítésre és egyes esetekben pontosításra vagy helyesbítésre szorulnak.

3.4 Kiindulási helyzet

3.4.1 A „tudományos közösség”. Több mint ötven évvel ezelőtt alakult meg az Európai Atommagkutató Központ (CERN) ⁽⁴⁾. A nemzetközi „tudományos közösség”, azaz a nemzetközi viszonylatban vezető tudósok ⁽⁵⁾ által szervezett önálló kezdeményezés megszerezte az Európában mértékadó politikusok szükséges támogatását. Ezzel Európában olyan csúcsmínőségű kísérleti berendezés jött létre, amely meghaladta volna az egyes országok egyéni finanszírozási és alkalmazási lehetőségeit, illetve készségét. Hasonló okokból alakult meg később számos más országokon átívelő európai szervezet ⁽⁶⁾, például az ECMWF, EMBO ESRF, ESO, ESA és az ILL.

3.4.2 Az Európai Közösség. Az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó, 1957. március 25-én Rómában aláírt szerződés (EAK-, illetve Euratom-Szerződés) az Európai Közösséget létrehozó három szerződés egyike. Ez jelentette egyben a Közösség kutatás és fejlesztés iránti elkötelezettségének a kezdetét ⁽⁷⁾. 1986-ban az első kutatási és fejlesztési keret-program hatályba lépése alapozta meg az Euratom célkitűzéseinek túlmutató, általános közösségi kutatási politikát. Az *Európai Kutatási Térséghez* vezető, a lisszaboni stratégia megfogalmazásával összhangban álló, 2000. évi határozattal az európai politika megerősítette abbéli szándékát, hogy létrehozza az európai kutatás formális keretét. Ez egyben törekvés arra, hogy az *Európai Kutatási Térség* szimbolikus jelentőségű fogalom

⁽³⁾ HL C 110., 2004.4.30., 3. o.
HL C 110., 2004.4.30., 98. o.
HL C 157., 2005.6.28.
HL C 65., 2006.3.17.
HL C 185., 2006.8.8.
HL C 309., 2006.12.16.
HL C 325., 2006.12.30.

⁽⁴⁾ CERN: Centre Européen pour la Recherche Nucléaire. Mivel ez a név a CERN tevékenységére nézve félrevezető, napjainkban az „Európai Részecskefizikai Laboratórium” (*European Laboratory for Particle Physics, Laboratoire européen pour la physique des particules*) elnevezés használatos, amely jobban tükrözi a szervezet jelenlegi munkáját.

⁽⁵⁾ Az EGSZB a „tudós” és a „mérnök” kifejezéssel egyaránt utal férfiakra és nőkre. Ezzel az elvvel erősíti meg többszörös elkötelezettségét a nemek közötti teljes egyenlőség iránt – a kutatásban és fejlesztésben is. Lásd a 3.16.2. pontot is.

⁽⁶⁾ ILL: Institut Laue-Langevin
ECMWF: European Centre for Medium-Range Weather Forecasts
ESRF: European Synchrotron Radiation Facility
ESO: European Southern Observatory
EMBO: European Molecular Biology Organization
ESA: European Space Agency
Lásd még: <http://www.euroforum.org>.

⁽⁷⁾ Lásd a CORDIS focus Newsletter 279. számát (2007. június), amely részletesebben foglalkozik ezzel a kérdéssel.

váljon, amelynek alapgondolata és célkitűzése a lisszaboni stratégiához igazodik.

3.4.3 A barcelonai cél. Ismételten hangsúlyozzuk, hogy az EGSZB támogatja a barcelonai célt, amelyet az Európai Tanács a lisszaboni stratégia nyomában öt évvel ezelőtt határozott meg. A cél arra vonatkozik, hogy a K+F-re fordított összkiadást az EU-ban úgy kell növelni, hogy 2010-re elérje a GDP közel 3 %-át. A szükséges beruházások kétharmadát a magánszektorban kell finanszírozni. Az eddigi döntések alapján a Közösség azonban csak mintegy 2 %-os arányban (tehát mindössze ötvened részben!) járulna hozzá a barcelonai célkitűzés értelmében összességében előirányzott kutatási és fejlesztési beruházásokhoz.

3.5 A tagállamok politikai kötelezettsége. Ennélfogva a barcelonai cél elérésére irányuló messzemenően legkomolyabb politikai kötelezettség a tagállamokat, a gazdasági kötelezettség pedig az ipart és a magángazdaságot terheli. Alábbi ajánlásaival és felhívásaival az EGSZB ezért mindenekelőtt a Tanácshoz, az Európai Parlamenthez és a tagállamokhoz fordul, arra kérve őket, hogy a maguk részéről tegyék meg a halaszthatatlan lépéseket és támogassák a zöld könyvben megfogalmazott célokat annak érdekében, hogy az európai kutatás és fejlesztés újból a világ élvonalába kerüljön – első lépésként a barcelonai cél elérésével –, és minden egyéb ehhez szükséges intézkedést hozzanak meg.

3.6 A közösségi kutatástámogatás fellendítő hatásának jobb kihasználása. Igen jelentős azonban a közösségi kutatástámogatás is, hiszen nemcsak integráló és koordináló erőként hat, hanem mindenekelőtt lendületet is ad a tagállamok és az ipar kutatási beruházásainak. Ezért egyértelműen meg kell erősíteni e fellendítő hatást, hogy mégre adott legyen a tagállamok és az ipar részéről szükséges teljes mértékű hozzájárulás az eddig el nem ért barcelonai célhoz. Európának tudatosítania kell és újjá kell élesztenie kutatási és innovációs térségként korábban betöltött hagyományosan vezető szerepét.

3.6.1 A közösségi hozzájárulás növelése. Ebben a témában az EGSZB megállapította ⁽⁸⁾, hogy a jelenleg meghatározott közösségi K+F-költségvetés nem elegendő az említett fellendítő hatás kihasználására. Ezért az EGSZB ismételten és nyomatékosan ajánlja, hogy az Európai Kutatási Térségben összességében előirányzott K+F-ráfordításokhoz nyújtott közösségi hozzájárulást a jelenlegi egyértelműen 2 % alatti értékről a

⁽⁸⁾ HL C 325., 2006.12.30.

költségvetés küszöbön álló – 2008. évi – felülvizsgálatok legalább 3 %-ra növeljék, emellett a strukturális alapok eszközeinek jelentős részét a K+F területét érintő infrastrukturális intézkedésekre (*) irányítsák (10), és erőteljesen bővítsék az EBB általi támogatás lehetőségeit.

3.6.2 A politikai döntés sürgőssége. Az európai kutatásnak és kutatásfinanszírozásnak a nemzetközi versenytársakkal összevetett jelenlegi helyzetéről nemrégiben közreadott európai bizottsági elemzés (11) igazolja, hogy az EGSZB iménti ajánlását rendkívül sürgősen politikai döntésre kell váltani. Az igen komoly és sokáig alábecsült energia- és éghajlati gondok csak tovább nehezítik a helyzetet.

3.7 Kritikus tömeg, az erőforrások és a szakértelem összefogása, európai többletérték. A Közösség részéről elsősorban azokat a tudományos és technológiai haladás szempontjából nagy jelentőségű kutatási feladatokat és projekteket kellene elindítani és támogatni, amelyek túllépnek az egyes tagállamok és gazdasági erejük készségén vagy lehetőségein, illetve amelyek a közösségi eljárás és az egész Európát összefogó hálózat révén számottevően nagyobb hatást fejtenek ki. Ezáltal a tagállami erőfeszítésekhez képest jelentős többletértéket eredményeznek.

3.8 Infrastruktúrák és kiváló kutatóintézmények. A költséges infrastrukturális intézkedések és a nagy berendezések számos különösen fontos kutatási területen az alapvetően új felismerések és a technológiai haladás tárgyi feltételei, amelyek (a versenyt megelőző szakaszban) a tökéletesítés és az innováció újszerű lehetőségeit nyitják meg a technológiai fejlődés előtt. Ezért az EGSZB kimagasló jelentőséget tulajdonít a zöld könyvben említett, a világszínvonalú kutatási infrastruktúra kialakítására irányuló célnak. Ezek a csúcskutatás alapjainak és katalizátorának tekinthetők. Hatásosan vonzzák a világ élvonalához tartozó tudósokat és mérnököket, és ezáltal kitűnően szolgálják azt a szintén támogatásra érdemes, fontos célt is, hogy olyan kiváló kutatóintézmények létesüljenek, amelyek tekintélyt szereznek az Európai Kutatás és az Európai Kutatási Térség névnek.

3.8.1 ESFRI (12)-jegyzék. Az EGSZB ennek megfelelően üdvözli a tagállamok és az Európai Bizottság részvételével készített, a Tanács (13) által elismert és támogatott ESFRI-jegyzéket. Felhívja ugyanakkor a figyelmet, hogy a tagállamok elsődleges elkötelezettsége mellett a jövőben az Európai Bizottság fokozott, megbízható és tartós elkötelezettségére is szükség lesz. Ezen a területen ugyanis különösen megmutatkozik a kimagasló tudományos-technológiai úttörő teljesítményekre irányuló politikai akarat. Ennek megfelelően az EGSZB nyomatékosan támogatja a menetrend következetes betartását, valamint a Közösség mértékadó pénzügyi részvételét a szóban forgó létesítmények

(*) Ennek vonatkozásában az EGSZB üdvözli az Európai Kutatási Tanácsadó Bizottság (EURAB) hasonló kérését. Lásd: http://ec.europa.eu/research/eurab/index_en.html.

(10) Az EGSZB ezen a helyen is nyomatékosan kéri a tagállamokat, hogy hozzák meg a megfelelő politikai döntéseket.

(11) Európai Bizottság: *Key Figures 2007 On Science, Technology and Innovation, Towards a European knowledge area*, 2007. június 11.

(12) ESFRI: Kutatási Infrastruktúrák Európai Stratégiai Fóruma (*European Strategy Forum on Research Infrastructures*); <http://cordis.europa.eu/esfri/>.

(13) Versenyképességi Tanács (belső piac, ipar és kutatás), 2007. május 21–22.

építésében és hosszú távú üzemeltetésében. Hangsúlyozza a szerződések megfelelő kialakításának jelentőségét annak érdekében, hogy a létesítmények az Európai Kutatási Térség bármely részéről érkező partnerek vagy felhasználók számára nyitva álljanak és vonzóak legyenek. Támogatja továbbá az Európán kívüli partnerségek vagy részvételi lehetőségek (14) érdekében tett erőfeszítéseket is.

3.8.2 Folyamatos támogatás. Éppen a magas beruházási költségek miatt hosszú távra tervezett nagy projektek esetében különösen fontos, hogy támogatásuk megbízhatóan folyamatos legyen egészen addig, amíg el nem érik célkitűzésüket, és megfelelnek a tudományos kiválóság kritériumának. A finanszírozás erős ingadozása, bizonytalansága, mi több: akadozása ezen a területen nemcsak értékes beruházások és tudományos-technológiai fejlesztési erőfeszítések elpazarolásához vezet, hanem tönkreteszi a kiépített hálózatokat, és aláássa a nemzetközi együttműködést, valamint a jövőbeli ígéretekbe vetett bizalmat, kárt okozva a tudósok és mérnökök európai munkaerőpiacán is.

3.8.3 Az egyetemek és intézmények bevonása. Az infrastrukturális projektekbe és a csúcskutatás alapjainak szükséges bővítésébe történő jelentős beruházások sikerének alapfeltétele a tagállamokban székelő megfelelő egyetemi csoportosulások, intézmények és kutatói szervezetek felelős részvétele az adott kísérleti berendezések fejlesztésében és alkalmazásában: csak egy ilyen hálózat révén jöhet létre összefüggő rendszer és európai többletérték. Ezért szükség van e hálózat megfelelő támogatására és az Együttműködés, valamint az Ötletek egyedi programok kellő ellátására is. Mindenekelőtt az utazások, a kutatási helyszínen való tartózkodás, valamint a kommunikációs rendszerek és a segédeszközök számára elegendő eszközt kell biztosítani. Az EGSZB emellett itt is felhívja a figyelmet a mobilitás támogatásának jelentőségére.

3.8.4 Akadálytalan mobilitás. Az EGSZB támogatja a célt, amely szerint az Európai Kutatási Térségen belül akadálytalan mobilitást kell biztosítani a tagállamok között, szervezetek között, valamint a magán- és a közszféra között. A mobilitás nemcsak a szakmai kibontakozást, az ismeretek és szakmai tapasztalatok megosztását szolgálja, hanem általában véve szélesíti a látókört, erősíti az ítélőképességet és fejleszti a kulturális megértést. Ezért ki kell küszöbölni minden olyan hiányosságot és hibás intézkedést, amelyek még akadályozzák a korlátlan mobilitást. Az országok közötti akadályok és a megszerzett szociális jogosultságok nem megfelelő elismerése/hordozhatósága mellett ilyenek pl. a lakás- vagy ingatlancserével járó családi költözések adóügyi hátrányai/terhei is.

(14) Például az ITER-projekt esetében.

3.8.5 **A helyzet az új tagállamokban.** Ugyanakkor ügyelni kell arra, és ösztönzőket kell kidolgozni annak érdekében, hogy az új tagállamokból származó kutatók megkívánt európai mobilitása ne vezessen egy hosszú távú európai „agyelszíváshoz”. Az EGSZB már egy korábbi véleményében is rámutatott arra, hogy a vonzó kutatási intézmények létesítése az új tagállamokban ez okból is nagy jelentőséggel bír.

3.9 **Az Európai Kutatási Térség megbecsülése.** Sikeres és hatékony nemzetközi együttműködés esetében – különösen a nagy európai közösségi projektek keretében – a résztvevők körében kialakul az összetartozás érzése, ami az Európai Kutatási Térség megbecsülésének és Európa jelképének javára válik.

3.10 **Önszerveződés és szakmai konferenciák.** A CERN példája, de a fúziós energiára irányuló európai kutatási létesítmények fejlesztése is mutatja egyfelől, hogy a „tudományos közösség” akar és képes is saját kezdeményezésre partnereket keresni és találni a nemzetközi együttműködéshez, másfelől hogy meg lehet nyerni harmadik országok kormányait a nemzetközi finanszírozás számára. Ennek szükséges feltétele, hogy a különösen fontos tudományos-technológiai témákkal foglalkozó szakmai konferenciák európai megrendezéséhez, valamint mindenekelőtt a fiatal európai tudósok nemzetközi konferenciákon való részvételéhez is álljon rendelkezésre eszköz.

3.10.1 **Tudományos-technológiai társaságok – civil társadalmi szervezetek.** A szakmai konferenciák jelentik az eredmények feldolgozásának és értékelésének, a tudás- és eszmecserének, az együttműködés kiépítésének, valamint az új és javított koncepciók kidolgozásának lényeges fórumát. Ilyen konferenciákat általában az adott tudományos-technológiai szakmai társaságok⁽¹⁵⁾, vagyis tipikus civil társadalmi szervezetek szerveznek. Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy teljesítményüket jobban vegyük figyelembe és ismerjük el, valamint nagyobb mértékben használjuk ki és támogassuk a tudás terjesztése, az eredmények értékelése és a kutatás koordinálása érdekében végzett tevékenységeiket.

3.11 **Keretprogramok.** Az EGSZB véleménye szerint a közösségi K+F-keretprogram az Európai Atomenergia-közösség keretprogramjával együtt lényeges közösségi eszköz az Európai Kutatási Térség megvalósításához.

A *Kutatási infrastruktúrák* és az *Ötletek* egyedi programok mellett az összehangolt együttműködést (lásd a 3.13. pontot) jelentősen ösztönzik különösen az *Együttműködés* és az *Ember* egyedi programok, valamint az ezekhez kapcsolódó támogató

⁽¹⁵⁾ Pl. European Physical Society, Nemzeti Mérnökszervezetek Európai Szövetsége/European Federation of National Engineering Associations, European Federation of Chemical Engineering, az európai akadémia (IASAC, ALEA, IAP) stb. Legtöbbjük rész vesz átfogó szervezetekben is, pl. Initiative for Science in Europe (ise).

intézkedések is. Szakszerű végrehajtásuk ezért lényeges eleme az országokat átfogó, szinergiákat létrehozó identitásalakításnak az *európai kutatást* és az *Európai Kutatási Térséget* illetően.

3.11.1 **Alapkutatás és alkalmazás.** Kiemelendő az alapkutatás egyértelmű bevonása, és döntő jelentőségének elismerése a haladás és innováció szempontjából. Ebből következik az is, hogy kiegyensúlyozott viszony szükséges egyrészt az alapkutatás, másrészt az alkalmazott, valamint a termék- és a folyamatorientált kutatás tervezett támogatása között. Mint már többször is hangsúlyoztuk⁽¹⁶⁾, e két terület közt nincsenek éles határvonalak, hanem kölcsönhatásban állnak egymással; feltételezik egymást.

3.11.2 **Közös technológiai kezdeményezések, technológiai platformok és az ETI.** Az EGSZB hangsúlyozza a közös technológiai kezdeményezések és a technológiai platformok különleges szerepét. Céljuk, hogy stratégiai kutatási területeken partnerségeket hozzanak létre az állami és a magánszektor között, és közös kutatási programokat valósítsanak meg. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Technológiai Intézet (ETI) még létrehozandó **tudás- és innovációs közösségei** (*Knowledge and Innovation Communities, KICs*) az itt gyűjtött tapasztalatokra támaszkodjanak. Értékes hozzájárulást jelenthetnek az ERA-Net projektekkkel, valamint az EUREKA-klaszterekkel szerzett tapasztalatok is.

3.11.3 **Kkv-k.** A magán- és az állami szféra közötti partnerségek, de az ipari partnerségek esetében is különösen fontos szerepet játszik a kis- és középvállalkozások (kkv-k) megfelelő bevonása. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság ezen a téren külön erőfeszítéseket tett, illetve a jövőben is kész erre. Ezenkívül az ERA-NET keretében indított CORNET projekt⁽¹⁷⁾ (Collective Research Networking) is hozzájárulhat ehhez.

3.11.4 **Az információk titokban tartása.** Az új ismeretekkel kapcsolatos információk szabad átadása a modern gazdaság egyik sikertényezője volt és jelenleg is az (ld. 4.4.2. **Open Access**). Problematikus korlátozása azonban a szellemi tulajdon szempontjai mellett különösen ahhoz a kérdéshez is kapcsolódik, hogy egy újszerű/innovatív technológia mely fejlettségi szintjétől akadályozzák az információk – a piactudományi verseny miatt szükséges⁽¹⁸⁾ – titokban tartásának kérdései az ipari partnerekkel és köztük történő, szükséges együttműködést és az ismeretek megosztását. Az EGSZB e fontos kérdés alapos vizsgálatát ajánlja, mivel ettől függ a különösen az állami és a magánszektor közötti együttműködés sikere.

⁽¹⁶⁾ HL C 325., 2006.12.30., 4.6. pont.

⁽¹⁷⁾ Ld. <http://www.cornet-era.net>; valamint a CORDIS focus tematikus melléklete, 24. szám, 2007. június.

⁽¹⁸⁾ És – amíg nincs biztosítva türelmi idő a szabadalmi jogban – az esetleges későbbi szabadalmi igények elvesztésének elkerülése érdekében.

3.12 A kutatóintézetek erősítése. Az EGSZB támogatja azt a különösen fontos célt, amely szerint a kutatóintézeteket mint a kutatás és fejlesztés kezdeményezőit és központjait – valamint az őket összefogó szervezeteket is – meg kell erősíteni. Ezekben az intézményekben zajlik a kutatás, a tervezés és az összehangolás, és az ott kialakuló munkaléggör, mozgástér és kutatási stílus határozza meg az adott kutatóintézet vagy kutatói szervezet hírért és sikerét. Az ilyen kutatóintézeteknek és szervezeteknek ezért hosszabb távú, megbízható tervezési lehetősége, elegendő felszereltségre és megfelelő döntéshozatali szabadságra van szükségük. Feltétel tehát a nagyobb mértékű saját felelősség a pénzügyi források felhasználásában, a megbízható, elegendően magas (általában legalább 75–80 %-os) relatív részesedés az intézményi alapfinanszírozásban, a projektek összfinanszírozása, az éves költségvetés hordozhatósága, a kutatók túlzott adminisztrációs terheinek csökkentése, valamint az ösztönzés és a csúcsteljesítmény támogatása elegendően hosszú távra szabott, járulékos kutatási források versenyfelhívásos és sikereik szerinti elosztása révén.

3.13 Nyílt koordináció. A tagállami kutatási politikák és stratégiai célok értékeléséhez és kölcsönös nyílt koordinációjához lényeges lendületet adhatnak az Európai Bizottság kutatáspolitikai kezdeményezéseivel kötődő európai szintű, bevált döntéshozatali folyamatok, valamint az ezeket előkészítő tanácsadás. Az EGSZB szerint lényegesek és ésszerűek az ezeken túlmenő, a tagállamokkal és régiókkal, valamint köztük való egyeztetést és koordinációt szolgáló intézkedések a specifikus súlypontok meghatározása és az infrastruktúrával kapcsolatos projektek tárgyában, ezáltal nagyobb koherencia és optimális európai kutatási politika érhető el. Ezért ésszerű a koordináció a nagyszabású projektekre és infrastrukturális létesítményekre irányuló európai államközi kutatási szervezetek létrehozásakor is (lásd a 3.8. pontot¹⁹⁾). Az Európai Bizottság általi koordináció ráadásul a hetedik keretprogram támogatóintézkedéseiből indul ki (lásd a 3.11. pontot).

3.14 A túlzott mértékű koordináció elkerülése. Ezzel szemben mindenesetre elutasítandó az öncélú vagy az általános egységesítést szolgáló, felülről történő (top-down) koordináció az európai kutatás egészére és az egyes kutatói szervezetekre vagy cégekre vonatkozóan. Ez ugyanis – pl. a kettős kutatások¹⁹⁾ és a szétzúrt elkerülésének kifejezett szándékával – korlátozná a kutatási koncepciók és módszerek szükséges pluralitását (ld. különösen a 4.7.1. pontot), valamint a kutatók, az intézmények és főként az érintett ipar elutasító hozzáállásához vezetne.

¹⁹⁾ Az EGSZB már a „Tudomány, társadalom és polgárok” témájában kidolgozott, CES 724/2001. sz. véleményének 4.7.5. pontjában utalt arra, hogy a reprodukálhatóság szükséges igazolása miatt a gyakran kettős kutatásnak tekintett párhuzamosság vagy a kísérletek más kutatócsoportok általi – általában módosított technikával vagy eljárással – történő megismétlése nélkülözhetetlen eleme a tudományos módszertannak és haladásnak. Csak így küszöbölhetők ki a hibák, tévedések vagy éppen a hamisítások.

Semmiképpen nem szabad azt a benyomást kelteni, hogy az Európai Bizottság az európai kutatás központi irányítására törekszik; különben ez is erősítené a tagállamokban polgárok egyébként is létező, a túl nagy brüsszeli központosítás miatti aggodalmát²⁰⁾. Sokkal inkább a közösségi keret, a tagállami önállóság és döntésképeség, valamint az intézményi és személyes kezdeményezés és alkotóképesség közötti egyensúly a fontos.

3.14.1 A módszerek, kiindulópontok és a témaválasztás pluralizmusa. Csak a módszerek, kiindulópontok és a témaválasztás pluralizmusából születhetnek meg a legjobb eredmények, eljárások és innovációk. A pluralizmus nem pazarlás, hanem az optimalizáláshoz és a fejlődéshez szükséges eszköz az új ismeretek és képességek keresése során. Az EGSZB azt ajánlja, hogy ebben a fontos, az elhatárolást illető kérdésben mindenekelőtt az Európai Kutatási Tanács véleményét kérjék ki.

3.15 További cél: a bürokrácia leépítése. Mindezek ellenére az EGSZB az eddigi figyelmeztetéseket ismételve azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság további fontos politikai célként tűzze az Európai Kutatási Térség jövőbeli politikai napirendjére a bürokrácia leépítését. A tagállamokkal és a kutatóintézetekkel közösen olyan koncepciókat kell kidolgozni, amelyek segítségével egyszerűsíthetők, adott esetben összevonhatók és a feltétlenül szükségesre csökkenthetők az európai, országos, regionális és intézményi szintű jelentési kötelezettségek, kérelmezési, jóváhagyási, értékelési és engedélyezési eljárások stb. Egyelőre még a kiválóságért, a támogatásért stb. folytatott, az EGSZB által is ösztönzött verseny is növeli a kutatók által adminisztratív és jóváhagyási eljárásokra fordítandó erőfeszítéseket; igen fontos tehát, hogy a folyamatok leépítése és egyszerűsítése révén vállalható megoldás szülessen. Az EGSZB már utalt²¹⁾ arra, hogy az egyesek által elkövetett hibáktól vagy nem megfelelő viselkedéstől való félelem nem vezethet túlszabályozáshoz vagy mindenki akadályozásához. Ugyanez érvényes a támogató szervezetek és a kutatók munkamódjára is.

3.16 Vonzó munkaerőpiac és jobb szakmai esélyek. Az EGSZB támogatja azt a fontos célt, amely szerint vonzó munkaerőpiacot kell létrehozni a kutatók számára. Ehhez olyan módon kell kialakítani és javítani a szerződések megfogalmazását, a bérszintet, a szociális biztonságot/szolgáltatásokat és a családi összetartás támogatását, hogy a kutatók pl. alulfizettség, a szerződésről folytatott elhúzó tárgyalások és a túl bizonytalan szakmai fejlődési lehetőségek miatt ne érezzék magukat kizsákmányolva és ne jussanak arra a következtetésre, hogy az igényes és szelektív képzésbe tett beruházásaik Európában nem vezetnek kifizető, sikeres szakmai karrierhez.

²⁰⁾ Lüder Gerken és Roman Herzog, EUROPE'S WORLD, 2007. nyári szám.

²¹⁾ HLC 256., 2007.10.27.

3.16.1 Hiányosságok a tagállamokban. Ezzel kapcsolatban elsősorban a tagállamokban vannak igen nagy hiányosságok, és továbbra is megfigyelhetők kedvezőtlen fejlemények ⁽²³⁾. Ezért az EGSZB e helyen különösen a tagállamokhoz és az egyes szociális partnerekhez fordul azzal a kéréssel, hogy szüntessék meg az ilyen hiányosságokat, és főként a fiatal tudósoknak is vonzó, előlépésre lehetőséget adó, a kiemelkedően tehetséges diplomások egyéb szakmai lehetőségeivel versenyezni tudó szakmai lehetőségeket kínáljanak. Csak így lesz újra több tehetséges fiatal hajlandó arra, hogy energiáját és idejét egy megfelelő, igényes és szelektív tanulmányba fektesse, és ezáltal hozzájáruljon a tudományos-technológiai szakemberek – és a megfelelő végzős felsőoktatási hallgatók – hiányának megszüntetéséhez Európában.

3.16.2 A nemek közötti egyenlőség. Az EGSZB hangsúlyozza az esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód iránti elkötelezettségét. A legtehetségesebbekre van szükség, nemtől függetlenül – ami számít, az a tudás és a teljesítmény. (A „tudós”, a „kutató” és a „mérnök” szavakon itt férfiakat és nőket egyaránt értünk.)

3.16.3 Mobilitás intézmények, szakirányok, ágazatok és országok között. Az EGSZB szintén támogatja a zöld könyvben megfogalmazott célt, az intézmények, szakirányok, ágazatok és országok közötti mobilitás javítását. Utal egyfelől az erre vonatkozó fenti ajánlásaira, másfelől korábbi ajánlására a tudomány világa és az ipar közötti személyzeti cserét támogató, vonzó ösztöndíjrendszerrel kapcsolatban („sabbatical”).

3.16.4 Családi összetartás. Az EGSZB már több alkalommal utalt a mobilitás ösztönzésének egy különösen fontos szempontjára, a családok együttmaradásának lehetővé tételére és támogatására. Ez különösen érvényes a házastársak szakmai tevékenységére (pl. „két karrieres családok”), megfelelő iskolák a gyermekeknek, a lakás-, illetve ingatlancsere támogatása (a kiadások, adók kompenzálása) stb.

3.17 Az Európai Kutatási Térség megnyitása a világ felé. A zöld könyv különösen fontos célként nevezi meg az Európai Kutatási Térség megnyitását a világ felé. Az EGSZB ezzel teljes mértékben egyetért. A cél tényleges elérése a liszaboni stratégia sikerének lényeges mércéjét fogja jelenteni.

3.17.1 A vonzóság a döntő kritérium. Ehhez – a lehetséges nyitás formálisabb, sok tekintetben már megvalósult szempontjain túlmenően – mindenképpen az Európai Kutatási Térség vonzósága a döntő kritérium: a csúcsteljesítményt nyújtó nemzetközi kutatók meghívása az első szükséges lépés, a következő annak elérése, hogy elfogadják a meghívást, valamint az Európán kívül dolgozó európai kutatók esetében Európába való későbbi visszatérésük biztosítása.

⁽²³⁾ A német közalkalmazottak új kollektív szerződése például kimondottan mobilitásellenes!

3.17.2 Az „agyelszívás” megszüntetése. Ezt a feladatot csak akkor tekinthetjük megoldottnak, ha a jelenleg nyilvánvalóan sajnálatos „agyelszívás” kérdése nemcsak mennyiségi, hanem minőségi szempontból, vagyis a világszerte legjobb teljesítményt nyújtó és legsikeresebb kutatókat és mérnököket tekintve is megoldódik. Ehhez azonban minden fontos összetevőnek rendben kell lennie: a színvonalnak, a felszereltségnek, a munkafeltételeknek, a megbízható keretfeltételeknek, a kibontakozási lehetőségeknek és a mozgástérnek, a személyes jövedelemnek (beleértve a szociális szolgáltatásokat) és a társadalmi elismerésnek.

3.18 Az első sikerek folytatása. A még fennálló hiányosságok és a még megoldatlan feladatok ellenére az EGSZB elégedetten állapítja meg, hogy az európai kutatási politikának az Európai Kutatási Térség létrehozása érdekében tett eddigi erőfeszítései elérték az első sikereket, és általában véve a helyes irányba mutatnak. Ezért lényeges a megkezdődött fejlődés folytatása a továbbra is gyorsan és erőteljesen növekedő európai K+F-potenciál, annak hálózatba szerveződése és integrációs hatása, valamint piacorientált támogatási politika révén, továbbá különösen a vonzó és megbízható keretfeltételek és szakmai lehetőségek (túlszabályozás és központosítás nélkül!) kialakítása révén. **Az Európai Kutatási Térségnek az egész világra kisuigárgzó fogalomká kell válnia.**

3.19 Európai Tudástérség. Az EGSZB már több ízben hangsúlyozta, hogy az Európai Kutatási Térséget ki kellene egészíteni egy „Európai Tudástérséggel” ⁽²⁴⁾. Ezt lényegében az európai tudásalapú társadalom létrehozásának célja indokolja, amelyhez minden polgár alapos képzése, valamint a kutatók és mérnökök számára minőségi szakképzés szükséges. Itt nagy szerepet játszik az egész életen át tartó, valamint az önképzés útján történő tanulás is. Ebben az elsősorban az Európai Kutatási Térséggel foglalkozó véleményben emellett utalunk a megfelelő „tudásmenedzsment” szükségességére, amelynek biztosítania kell a megszerzett tudás dokumentálását, rendezését, terjesztését, hozzáférhetőségét és megőrzését. A kutatás és fejlesztés az új tudást a már meglévő tudásra alapozva építi.

3.19.1 Tudásmenedzsment és technika. A tudásmenedzsment nagyon fontos emellett a technikai eljárásokkal és biztonságos alkalmazással ⁽²⁴⁾ kapcsolatos tudás esetében az optimális és biztonságos felhasználás lehetővé tételéhez, a kockázatok minimalizálásához és a népesség veszélyeztetésének elkerüléséhez. Az Európai Bizottságnak ennek kapcsán az illetékes nemzetközi szervezetekkel együttműködve a jövőben is meg kell tennie a megfelelő kezdeményezéseket és támogatnia kell a szükséges kutatási programokat.

⁽²³⁾ Ld. különösen a „Beruházások a tudásba és az innovációba” tárgyban kidolgozott véleményt, INT/325 (HL C 256., 2007.10.27.).

⁽²⁴⁾ Ld. pl. NAÜ, Proceedings of the International Conference on Knowledge Management in Nuclear Facilities, 2007. június.

3.19.2 **Tankönyvek és áttekintő művek.** A tudás megőrzése, tisztázása és rendszerezése, valamint különösen a minőségi képzés számára fontos szerepet játszanak a jó tankönyvek, áttekintő jellegű művek és kézikönyvek. Megírásukhoz tapasztalatra, erőfeszítésekre és időre van szükség, valamint mentesíteni kell a szerzőt az egyéb feladatoktól. Az EGSZB azt ajánlja, hogy ez a tevékenység kerüljön be a támogatandó feladatok közé, annál is inkább, mivel ez a fáradságos munka általában nem jelent kereskedelmi nyereséget a szerzőknek.

4. Részletes megjegyzések a zöld könyv kérdéseire

A következőkben a zöld könyvben felvetett 35 kérdés közül néhányat foglalkozunk, amennyiben témájukról nem esett már szó a 3. fejezetben; terjedelmi okokból azonban nem ismétljük meg a legtöbb kérdést, hanem utalunk a zöld könyvre.

4.1 Az 1–3. kérdéshez: **Az Európai Kutatási Térség jövőjének elemei.** Alapfeltétel a kutatással és fejlesztéssel szemben felvilágosult társadalmi környezet, amely észleli és méltatja a kutatás és fejlesztés döntő jelentőségét a jólétre, a versenyképességre, a haladásra és a kultúrára nézve. Fontos a különböző tudományágak közötti elegendő kommunikáció is, főként a természettudomány és a humán tudományok között, beleértve a módszertani alapokban való megegyezés megkísérlését is. Ez előfeltétele annak, hogy minden politikai szinten meg lehessen teremteni a szükséges keretfeltételeket és meghatározni a prioritásokat. Az Európai Bizottság és a tagállamok emellett szimpóziumok és konferenciák révén az eddigieknél is jobban ösztönözhetik a tudományos közösség és az általános civil társadalom közötti tapasztalatcserét, és népszerűsíthetik az Európai Kutatási Térséget; fontos szerep hárul ebben a médiákra is, amelyeknek a súlypontot a tájékoztatásra kell helyezniük, nem a szubjektivitásra. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot a nyilvános vita és további lépések tárgyában.

4.2 A 8. és 10. kérdéshez: **Doktoranduszok.** Mindez már a teljes értékű egyetemi végzettséggel rendelkező fiatal kutatóknál, mégpedig a doktoranduszoknál elkezdődik. Ők ugyanis nem tanulók vagy hallgatók⁽²⁵⁾, hanem már jelentős teljesítménnyel rendelkeznek a kutatásban és az oktatásban. A saját kutatás és tanítás, csakúgy mint a szakirodalom feldolgozása, a konferenciákon való részvétel, szemináriumok és ún. „nyári egyetemek” a továbbképzés legjobb módját jelentik; az ilyenekben való részvételt ezért lehetővé kell tenni és kifejezetten támogatni kell. Lehetővé kell tenni, ösztönözni és jutalmazni kell a saját kezdeményezéseket és az önállóságot, ezek az iskolai képzésen alapulva nem jönnek létre.

4.3 A 12. (és további) kérdésekhez: Az ETI-vel és az egyes „tudás- és innovációs közösségeivel” kell kezdeni, és a tapasztalataiból tanulni.

⁽²⁵⁾ A doktori disszertáció célja az önálló tudományos tevékenység bizonyítása!

4.3.1 A 18. kérdéshez: Először tapasztalatokat kell gyűjteni egyes esetek alapján. Tisztázni kell a kockázatvállalás és a felelősség kérdéseit, pl. az egyik partner visszalépésének esetén.

4.3.2 A 19. kérdéshez: Elsősorban a tagállami kutatóintézmények már létező „virtuális intézeteivel” szerzett tapasztalatokra kell visszanyúlni, különben: *bottom-up!*

4.3.3 A 20. i) kérdéshez: Ehhez az érintett intézmények javaslatait kell összegyűjteni.

4.3.4 A 20. ii) kérdéshez: **Az objektív, mérhető kritériumok mellőzése.** Ebben a tárgyban az EGSZB-nek igen erős aggályai vannak. Attól tartunk ugyanis, hogy a mennyiségi és „objektíven mérhető” kritériumok – amilyenek a kutatásban gyakorlatilag nincsenek⁽²⁶⁾ – állnának előtérben. A termékközeli fejlesztésben talán hasznosak az ilyen kritériumok, a kutatásban azonban a rövid távra tervezést és a felületességet (üzletszerzési marketing) ösztönöznék. Még az ipari kutatóintézetekben is van elegendő mozgástér a hosszabb távú, az alapokra irányuló kutatások számára, amelyek fontosságát éppen a legsikeresebb intézmények⁽²⁷⁾ tanúsítják, amelyek azonban a meghatározott és elsősorban „objektíven mérhető” kritériumokra épülő jóváhagyási eljárásokban nehezen indokolhatók. Az EGSZB emellett utal korábbi véleményeiben e tárgyban tett kijelentéseire⁽²⁸⁾.

4.4 A 21. kérdéshez: **Tudásmegosztás: nyers adatok.** Ez nehéz és kényes kérdés. A nyers adatokra vonatkozóan (A mérési lánc mely szakaszában keletkeznek a „nyers adatok”? Pontosságukat a kísérlet eredeti elvégzőjének még gyakran felül kell vizsgálnia, ill. értékelnie kell.) a kutatók egymás közötti, egyéni bizalmi viszonyait érinti a kérdés⁽²⁹⁾. Hiányzik belőle a kutatók közötti kísérleti és személyes folyamatok (csapat-szellem, versengés, prioritások stb.) megértése; hasznos a közvetlen tudásmegosztás ösztönzése. A kulcsszó az eredmények reprodukálhatósága. A felülről elrendelt – főleg az európai szintű – szabályozás nyomtatékosan elutasítandó; esetleg ajánlások lennének ésszerűek arra vonatkozóan, hogy legalább mennyi ideig kell megőrizni a „nyers adatokat” és ki felelős ezért. Ennek ellenére (ld. a 3.19.1. pontot is) fennáll a „tudásmenedzsment” kérdése, annak biztosítása érdekében, hogy a tudás ne vesszen el. Esetleg az Európai Kutatási Tanács is foglalkozhatna ezzel a kérdéssel.

⁽²⁶⁾ Ehhez ld. pl. az „Erwägen, Wissen, Ethik” (EWE) c. folyóirat 18/2007. számát, 1. füzet, 12. o., 3.4. fejezet – ISSN 1610-3696.

⁽²⁷⁾ Pl. a kozmikus háttérsugárzás kutatása a BELL-nél, magas hőmérsékletű szupravezetők az IBM-nél.

⁽²⁸⁾ Ld. a vélemény 7.5. pontját (HL C 256., 2007.10.27.).

⁽²⁹⁾ Az alapkutatásban ez elsősorban egy felfedezés vagy ötlet prioritásának kérdését érinti, az alkalmazás során azonban a szabadalommal kapcsolatos kérdéseket is.

4.4.1 Még egyszer a 21. kérdéshez: **Nehezített információcsere és -hozzáférés.** Ez a kérdéskör azonban egy további problémát is felvet, mégpedig a tudományos kiadók szaklapjaiban már közzétett információk akadálytalan és gyors hozzáférhetőségét. A „copyright” oltalmi jogainak jelenlegi értelmezése alapján nincsenek már szabadon hozzáférhető online könyvtárak, elektronikus másolatokat pedig nem szabad már küldeni. A fontos tudományos-technikai szakirodalomhoz való gyors hozzáférés ezáltal jelentősen korlátozott, ami jelentősen akadályozza a tudományos eszmecserét és a haladást.

4.4.2 **Open Access.** Ennél is inkább biztatja az EGSZB az Európai Bizottságot arra, hogy foglalkozzon ezzel a kérdéssel és keressen új, jobb megoldásokat. Egy lehetőséget jelentenek az „Open Access” (nyílt hozzáférésű) információs rendszerek⁽³⁰⁾, pl. az open access témájával foglalkozó, szakértői értékeléseket tartalmazó folyóiratok (ld. lent).

4.4.3 A 23. kérdéshez: **Türelmi idő.** Ezzel kapcsolatban az EGSZB már több ízben állást foglalt az új találmányokra vonatkozó türelmi idő mellett azzal a céllal, hogy csökkenjen a *legkorábbi közzététel* – a kutatókat a publikációik alapján ítélik meg – és a *szabadalomként való első bejelentés* közötti konfliktus.

4.5 A 25–29. kérdéshez: **A kutatási programok és prioritások optimalizálása.** Itt általában az ERA-NET hálózattal szerzett eddigi tapasztalatokhoz kell visszanyúlni.

4.5.1 A 25. kérdéshez: **Értékelési elvek.** A közös – vélhetően egységes – szakértői értékelési, minőségbiztosítási és értékelési elvek kérdése nehéz témakör, mivel egyrészt nincs tökéletes jóváhagyási eljárás, csak jobb vagy kevésbé jobb eljárások, másrészt a különböző kutatói szervezetek, legalábbis a részleteket tekintve, különbözően járnak el, és ezért a különböző eljárások (viszonylagos) sikerét kell kritériumként alkalmazni. Az EGSZB-nek ezért itt is alapvetően aggályai vannak a tervezett egységesítést illetően. A szakértői értékelés kétségkívül a legjobb eljárás⁽³¹⁾, minősége és hatékonysága azonban nagy mértékben a részletektől függ⁽³²⁾. Elsősorban a felületességet kell elkerülni, amely könnyen előfordul a jelenleg gyakran szükséges tartós vagy többszöri értékelések esetében; ezért az alapelv az, hogy ritkábban kell értékelnit, de akkor alaposan.

⁽³⁰⁾ Ld. pl.

<http://www.open-access.net/RMK>.

⁽³¹⁾ Mindenesetre minél innovatívabb (a normától eltérő) eljárásokról, ötletekről, mércékről vagy modellekről van szó, annál kevésbé képes még a szakértői értékelés is arra, hogy megfelelően ítélje meg őket. Ennél fontosabb ezért a megközelítések és módszerek szükséges pluralizmusa (3.14.1. pont).

⁽³²⁾ A témáról több cikk is található a „Forschung und Lehre” folyóiratban (Deutscher Hochschulverband) 6/07, ISSN: 0945-5604; www.forschung-und-lehre.de.

4.5.2 Még egyszer a 25. kérdéshez, de azon túlmenően is: **Hozzáértő tisztviselők.** Különösen az szükséges, hogy a támogató szervezetekben, különösen az Európai Bizottságban tudományos területen bizonyítottan kiváló szakértő tisztviselők működjenek közre, akik – akár saját korábbi kutatási tevékenységük révén is – igen jól, huzamos ideje és tartósan ismerik az adott szakterületet, annak sajátosságait, szakértőit és közösségét (a rendszeres állásrotáció [*job rotation*] ebben az esetben kontraproduktív!) Itt is érvényes, hogy az egyesek hibáitól vagy nem megfelelő viselkedésétől való félelem nem vezethet az összes eset túlszabályozásához vagy mindenki gyengítéséhez. Ennek érdekében is ajánlatos a kiemelkedően sikeres kutatóintézetek példáját követni.

4.5.3 A 26. kérdéshez: **Egyszerűsítés.** A megfelelő szabályok és eljárások további, a kutatóknak a túlzott adminisztrációtól stb. való mentesítése érdekében történő egyszerűsítése gyakran említett cél. Az EGSZB azonban tudatában van annak, hogy a pluralizmus melletti általános érvelése ellentmondónak tűnhet az egyszerűsítésre és a túlzott bürokrácia leépítésére irányuló követelésével. Ezért az összehangolt eljárásmodot (ld. a 3.15. pontot is) támogatja közös értékeléssel minden olyan tevékenység esetén, amelyben a Közösség támogatási programjai révén mérvadóan részt vesz vagy részt kell vennie. Az értékelési folyamatok kiválasztását illetően meg kell hallgatni az Európai Kutatási Tanács véleményét.

4.5.4 A 29. kérdéshez: **Tagság kormányközi kutatási szervezetekben.** A „taggá váljon” kifejezést pontosítani kell. A tanácsadó testületekben való részvétel ésszerűnek tűnik, a Közösség általi társfinanszírozás esetén természetesen a megfelelő felügyeleti szervezetben való tagság is. A közvetlen végrehajtó szervezetben való részvételt azonban kifejezetten nem tanácsoljuk.

4.6 A 30. és 31. kérdéshez: **Nyitás a világ felé: nemzetközi tudományos-technológiai együttműködés.** Az EGSZB teljes mértékben támogatja ezt a kutatáspolitikai célt. Az eszköztárat illetően itt különbséget kell tenni egyrészt az olyan programok, amelyek nagyméretű eszközöket, pl. gyorsítót, fúziós berendezést, műholdat, szélcsatornát stb. igényelnek, másrészt az olyan programok között, amelyek sok központra vagy eszközre oszlanak. Már létező példákhoz és az azokkal szerzett tapasztalatokhoz kell visszanyúlni, az általánosítások meghatározásánál azonban fennáll annak veszélye, hogy nem számolunk az egyes esetek különbözőségével. Az EGSZB általánosságban úgy véli, hogy már vannak erre létező és működő mechanizmusok, illetve precedensek, nem lenne tehát szükség külön eszköztárra.

4.7 **Általános megjegyzés a felvetett kérdésekhez.** Az Európai Bizottság kérdései azt a benyomást keltik, hogy a Bizottság mindig általános szabályozásokra törekszik, amelyeknek aztán minden egyes esetre érvényesnek kell lenniük. Az ilyen szándékot illetően az EGSZB-nek igen komoly aggályai lennének (ld. a 3.14.1. pontot is).

4.7.1 **Nem egységesítés, hanem szabad mozgástér és „bottom-up”.** Ezért a túl nagy egységesítésre való minden törekvés elutasítandó. Az egységesítés ugyanis akadályozza a legjobb eljárások („best practices”) megállapítását a különböző eljárás módoknak, módszereknek és kulturális koncepcióknak – a „bottom-up” elve szerint alapvetően lehetséges – versenyében, valamint a folyamatos fejlődés jelentette előny kihasználását. Csak így derül ki, melyik eljárás mód különösen sikeres, melyiket érdemes továbbfejleszteni és melyik jelenthet példát a többi számára.

4.7.2 **Elegendőek a létező mechanizmusok.** A mind politikai szinten, mind program- és projektszinten már létező mechanizmusok már elegendő és ésszerű mozgásteret biztosítanak ehhez. További intézkedéseket és szabályokat az adott

időpontban és terjedelemben csak akkor lehet később bevezetni vagy kiigazítani, ha jól megalapozott, speciális igények vannak.

4.8 **Az eddigi közösségi támogató- és koordinációs eszközök.** Az EGSZB ezzel szemben a közösségi K+F-támogatás és -koordináció sokféle eszközehez általános, világos és érthető szabályozások kidolgozását ajánlja. Nagy segítséget jelentene, ha az Európai Bizottság összefoglaló kimutatást és leírást – tehát érthető használati utasítást – készítené a rendelkezésére álló **összes** támogatási és koordinálási eszközről és formáról stb. A kimutatásból az is kiderülne, hogy az egyre szaporodó lehetőségek céljukat tekintve még mindig elegendően világosak-e, elkülöníthetők-e egymástól, és vajon továbbra is áttekinthetők és kezelhetők-e mind a lehetséges felhasználók, mind az Európai Bizottság tisztviselői számára, vagy a pontosítás érdekében átdolgozásra szorulnak.

Kelt Brüsszelben, 2007. október 24-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: Javaslat tanácsi rendeletre az innovatív gyógyszerek kutatására irányuló kezdeményezést megvalósító közös vállalkozás létrehozásáról

COM(2007) 241 final – 2007/0089 (CNS)

(2008/C 44/02)

2007. június 11-én az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 95. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2007. október 4-én elfogadta véleményét (Előadó: Gérard DANTIN).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2007. október 24–25-én tartott 439. plenáris ülésén (az október 24-i ülésnapon) 118 szavazattal 2 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A gyógyszeripart joggal tekintik alapvető stratégiai ágazatnak, termékei pedig alapvető módon járulnak hozzá az európai polgárok egészségéhez és jólétéhez. A szektor a foglalkoztatás szempontjából is nagy jelentőséggel bír.

1.2 Mivel Európában a gyógyszeripari kutatás hanyatlóban van, az IMI közös vállalkozás (az innovatív gyógyszerek kutatására irányuló közös vállalkozás) létrehozása kifejezetten indokolt. Az EGSZB örömmel veszi és helyesli ezt a döntést, különösen azért, mert általa valódi partnerség jön létre a magán- és a közszféra között.

1.3 Az IMI közös kezdeményezésnek az alábbi alapvető szempontokon kell alapulnia:

- az új gyógyszerek biztonságával és hatékonyságával kapcsolatos előrejelzések javítása, főként a klinikai alkalmazás előtti időszakokban,
- a kezelési rendszerek és a kutatás szakaszaira vonatkozó ismeretek segítségével a források pazarlásának – amely jelenleg a tevékenységek megkettőződéséből adódik mind a magán-, mind a közszférában – elkerülése,
- a szakképzettséggel kapcsolatos hiányosságok pótlása képzések bevezetése által, amelyek összhangba kívánják hozni a munkavállalók végzettségét és a gyógyszeripari kutatás ágazatában megkívánt szakképzettséget,
- olyan eszköz létrehozása, amely biztosítja a szükséges szinergiákat az IMI közös vállalkozás által kezdeményezett kutatások, illetve a nemzeti és európai szintű tevékenységek közötti együttműködéshez, az európai kutatási térség létrehozásához való hozzájárulás céljából az adott ágazatban.